

Przestrzenne zróżnicowanie frekwencji i odsetka nieważnych głosów w wyborach w Polsce w latach 2000-2019

Frekwencja wyborcza i odsetek nieważnych głosów są najpopularniejszymi wskaźnikami opisującymi jakość uczestnictwa wyborczego. Opis ten jest niezwykle ważny dla państw demokratycznych, ponieważ odzwierciedla kondycję społeczeństwa obywatelskiego. W Polsce frekwencja wyborcza jest niska, a odsetek nieważnych głosów bywa bardzo wysoki. Nie jest to pozytywny standard dla demokratycznego państwa, jakim jest Polska. Co więcej, w Polsce przestrzenny rozkład zjawisk wyborczych jest bardzo zróżnicowany. Dlatego tak istotne jest zrozumienie przyczyn tego stanu rzeczy.

Badanie zakłada wszechstronną analizę rozkładu przestrzennego frekwencji wyborczej i nieważnych głosów w każdym typie wyborów (parlamentarne, prezydenckie, samorządowe, europarlamentarne) w latach 2000-2019. Celem badania jest nie tylko opisanie różnic w rozkładzie przestrzennym, ale także ukazanie, jakie czynniki wpływają na geografie frekwencji i nieważnych głosów. Na podstawie istniejącej literatury, zachowania wyborcze mogą być wyjaśniane trzema typami czynników: socjo-ekonomicznymi, kulturowo-historycznymi oraz instytucjonalnymi. Istnieje wiele analiz dotyczących każdej z powyższych grup, ale są one fragmentaryczne (ze względu na analizowany okres, typ elekcji czy typ czynników). Dlatego właśnie zdecydowałam się przygotować interdyscyplinarną analizę, która połączy dane wyborcze z danymi socjo-ekonomicznymi, kulturowo-historycznymi oraz dotyczącymi instytucjonalnych regulacji. Połączenie tych trzech spojrzeń pomoże lepiej zrozumieć uczestnictwo wyborcze w Polsce.

Aby znaleźć odpowiedzi na wyżej postawione problemy, planuję przeprowadzić następujące analizy. Porównam wykonane przeze mnie kartogramy wyborcze, aby znaleźć trwałe układy przestrzenne frekwencji wyborczej i nieważnych głosów. Chciałabym zweryfikować, czy wzorce przestrzenne opisane w latach 90. są wciąż aktualne. Chciałabym również opisać układy przestrzenne dla odsetka nieważnych głosów, gdyż jak dotąd nie zostały one opisane. Aby opisać, który zbiór czynników wpływa najbardziej na frekwencję wyborczą oraz na odsetek nieważnych głosów planuję wykorzystać analizy statystyczne. Wybrałam w tym celu regresję wieloraką, ponieważ pozwala ona na łączenie zarówno nominalnych jak i ilościowych wskaźników. Sprawdzę, które czynniki są skorelowane z frekwencją, a które z odsetkiem nieważnych głosów. Ostatecznym wynikiem analizy statystycznej będzie model wyjaśniający uwarunkowania przestrzennego zróżnicowania frekwencji wyborczej/nieważnych głosów. Prawdopodobnie przygotowanie ogólnych modeli dla obu zjawisk nie będzie możliwe. Może się okazać, że niezbędne będzie przygotowanie osobnych modeli dla każdego typu wyborów.

Uzupełnieniem powyższych analiz będzie przeprowadzenie studiów przypadku. W tej części badania chciałabym przeanalizować pięć wytypowanych gmin, które reprezentują najciekawsze zachowania wyborcze (na przykład bardzo wysoką frekwencję we wszystkich wyborach albo bardzo niestabilny odsetek nieważnych głosów). Planuję przeprowadzić częściowo ustrukturyzowane wywiady z lokalną społecznością oraz przedstawicielami lokalnych urzędów. Ponadto planuję dokonać analizy lokalnych mediów komentujących zachowania wyborcze w konkretnych elekcjach. Wyniki studiów przypadku będą uzupełnieniem opracowanego wcześniej modelu.

Podsumowaniem wszystkich analiz będzie typologia polskich gmin ze względu na ich zachowania wyborcze. Chciałabym opisać gminy ze względu na ich poziom frekwencji/odsetka nieważnych głosów, ale także ze względu na stabilność tych wskaźników w ostatnich dziewiętnastu latach.

Taka pełna metodologia pozwoli lepiej zrozumieć relacje polityczno-geograficzne. Efektem tych badań będą modele, które holistycznie opiszą rozkład przestrzenny frekwencji i nieważnych głosów w Polsce, a tym samym opiszą polskie społeczeństwo obywatelskie w kontekście regionalnym. Będzie to pierwszy tak kompleksowy opis zróżnicowania przestrzennego frekwencji wyborczej i odsetka nieważnych głosów w Polsce.